

Visste dere at mineraler av UNESCO defineres som kulturgjenstander? Mineralene er ikke selvfornyende, og det er om å gjøre å forvalte disse ressurser

riktig, ta vare på det man har. Dette fremgikk av førstekonservator Dons' foredrag i Sørlandske geologiforening før sommerferien.

Hva eierforholdet angår er man noe usikre. De aller fleste forekomster tilhører en grunneier, som skal ha betaling for det vi tar med oss. Derimot er retten til stein på Statens grunn mere uviss, men Dons var tilbøyelig til å sammenligne dette med bærplukking: At man forsiktig tar med en liten bit med hammer og meisel skal ikke ha så mye å si, såfremt man går frem med fornuft og varsomhet.

Men hva skal vernes, og hvem skal verne det? Museet har opplevd sørgelige resultater. Museets virksomhet har faktisk vært hemmet av utenlandske mineralsamlere som har vært i Norge. Når man har villet bytte til seg en «godbit» har man fått beskjed om at vedkommende har bytteobjektet. Har fått tak i det enten via firmaer, utenlandske sådanne, eller såkalte «stråmenn» i Norge.

Her berørte Dons såvel politiske som sosialpolitiske aspekter, og hevdet at man var nødt til å sette samfunnsinteressene over enkeltpersonene. Hva lovverket angår er saken klar, mente Dons. Utenlandske geologer trenger arbeidstillatelse for å operere i Norge. De kan altså ikke gjøre noe med forekomstene, men derimot gjøre oss «herlige spik» ved å publisere ting som f. eks. er under bearbeidelse...

Sjokkerende var Dons' opplysninger om hvor lang tid det egentlig tar å få en forekomst fredet. Så lang tid tar det at «kua dør mens gresset gror»...

Her mente Dons at Databanken ikke erstatter vern, men løser en del av problemene som kan føre til at viktige forekomster blir forbeholdt forskning og vitenskap og er beskyttet mot uheldig rasering. Men: Det hele bygger på et tillitsforhold, man må tro at de ved museet som forvalter disse våre rikdommer handler i overensstemmelse med det moralske ansvar som påligger mennesker som skal forvalte ressurser.

Under debatten ble det stilt spørsmålsteget til dette med arbeidstillatelsen. Ingen kan jo hindre en utenlandsk geolog i å komme inn på vanlig turistvisum, for tre måneder... Hva kan så amatørerne gjøre? En av tingene er felles vedtekter, som søker å beskytte de norske forekomstene mot «plyndring».

Dons opplyste om de sveitsiske regler, som er meget strenge. Enten må man deponere et beløp hos et selskap, som en slags forsikring, eller bo på spesielle hoteller hvor steinsamling er inkludert i prisen... Dons mente også å ha kunnet konstatere at Skandinavia er ny beitemark for samlere, og at presset på Norge øker. Her må det vernes, det er tydelig.

Det ble satt mange og store spørsmålsteget ved Databanken, og Dons' konklusjon var at dette koker ned til et tillitsforhold mellom finnere og den (de) som behandler materialet! Hva angår fredning vil dette medføre overvåking, som igjen vil medføre økonomiske konsekvenser. Hva om amatørerne kunne bidra til håndheving av fredningsbestemmelsene? Dons lot dette stå som et åpent spørsmål.

Haugland mente, på grunnlag av debatten, å kunne slå fast at Databanken ikke vil gi konkrete opplysninger om hvor et mineral, en forekomst er å finne. Dons' konklusjon videre i saken gikk også ut på at der hvor forekomstene er av slik art at det ikke tåles belastninger, så forblir stedsnavnet i sikkerhet...

Det hersker imidlertid ennå, også blant faggeologene, en helt tydelig usikkerhet om nettopp dette med Databanken. Dog er en ting sikkert, mente Dons: Det er på tide at vi her i Norge kommer i gang med fredning av våre forekomster. Særlig i Evje og Iveland-området...

